

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI

DOGMATICĂ
(curriculum diferențiat)

CLASELE A XI-A – A XII-A

Filiera vocațională, profil teologic
Specializarea: Patrimoniu cultural

Aprobat prin ordinul ministrului

Nr. 5397 / 17.10.2006

București, 2006

NOTA DE PREZENTARE

Disciplina ***Dogmatică*** face parte din curriculumul diferențiat pentru specializarea Patrimoniu cultural, din cadrul filierei vocaționale, profil teologic (cultul ortodox), fiindu-i alocate câte 2 ore pe săptămână în clasa a XI-a și în clasa a XII-a.

Studierea ***Dogmaticii*** în liceul teologic are ca scop aprofundarea învățăturii de credință a Bisericii Ortodoxe și formarea unei culturi teologice, apte să pregătească pe viitorii slujitori ai Bisericii în misiunea lor pastoral-misionară și liturgică. Totodată, această disciplină școlară își propune să formeze elevilor competențe, valori și atitudini în acord cu principiile Bisericii Ortodoxe și cu cerințele societății contemporane.

Elaborarea programei școlare de ***Dogmatică*** a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul preuniversitar, determinând, la nivelul programei școlare, structurarea ofertei educaționale pe competențe cărora li se asociază conținuturi ale învățării. Stabilirea competențelor la nivelul fiecărui an de studiu și selectarea conținuturilor adecvate acestora au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor.

Programa propune o serie de elemente de noutate, care fac referire la următoarele aspecte:

- aprofundarea temelor de dogmatică prin ore destinate lecturii și analizării unor fragmente din operele marilor Părinți ai Bisericii și ale scriitorilor bisericești sau a unor texte liturgice;
- actualizarea conținuturilor referitoare la teme interconfesionale, în conformitate cu teologia actuală a confesiunilor creștine și luând în considerare dialogul ecumenic;
- reconsiderarea conținuturilor specifice Dogmaticii, în scopul asigurării coerenței cu celelalte discipline teologice.

Programa școlară de ***Dogmatică*** este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale ale disciplinei, vizate a fi formate pe întreg parcursul ciclului superior al liceului;
- valori și atitudini promovate, prin învățare, pe întreg parcursul ciclului superior al liceului;
- competențe specifice asociate cu conținuturile, specificate distinct – pentru clasa a XI-a și pentru clasa a XII-a;
- lista unităților de conținut, prezentată distinct – pentru clasa a XI-a și pentru clasa a XII-a;
- sugestii metodologice;
- recomandări bibliografice pentru lectura suplimentară.

COMPETENȚE GENERALE

1. Exprimarea corectă și cursivă în limbajul teologic specific ortodox
2. Argumentarea biblică, patristică și liturgică a învățăturii de credință ortodoxă
3. Aplicarea în context misionar, pastoral și liturgic a învățăturii ortodoxe
4. Realizarea unui dialog ecumenic, în spiritul apropierii actuale dintre Biserici
5. Corelarea cunoștințelor dogmatice cu cele dobândite la alte discipline teologice

VALORI ȘI ATITUDINI

- Iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele
- Interes și dragoste pentru studierea Sfintei Scripturi și a scrierilor Sfinților Părinți
- Mărturisirea prin faptă și cuvânt a credinței creștine ortodoxe
- Afirmarea liberă a convingerilor religioase
- Respect și înțelegere față de membrii altor confesiuni creștine și a altor religii
- Promovarea unei gândiri teologice în spirit biblic și patristic

CLASA A XI-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Exprimarea corectă și cursivă în limbajul teologic specific ortodox

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Utilizarea corectă a terminologiei specifice dogmaticii în comunicarea scrisă și orală	<ul style="list-style-type: none">- Noțiunea, obiectul și importanța teologiei dogmatice- Noțiunea de dogmă. Teologumenă. Părere teologică. Înșușirile dogmei- Revelația naturală și supranaturală și complementaritatea dintre ele- Explicarea terminologiei trinitare. Distincția dintre natură și ipostas.- Caracterul personal al omului. Distincția dintre natura și persoană la nivel antropologic- Lectura și tâlcuirea în Biserică a Sfintei Scripturi
1.2. Analizarea din perspectivă ortodoxă a semnificațiilor actuale ale unor termeni specifici dogmaticii	
1.3. Prezentarea dogmei trinitare ca fundament al învățaturii ortodoxe despre Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none">- Revelația naturală și supranaturală și complementaritatea dintre ele- Cunoașterea rațională (catafatică) și cunoașterea apofatică- Dumnezeu este Sfânta Treime: o singură ființă în trei persoane- Prefigurarea dogmei trinitare în religiile păgâne și în Vechiul Testament
1.4. Descrierea atributelor divine și a creației, utilizând în mod adecvat limbajul teologic specific	<ul style="list-style-type: none">- Existența prin Sine a lui Dumnezeu (aseitatea)- Infinitatea și simplitatea sau unitatea lui Dumnezeu- Spiritualitatea și eternitatea lui Dumnezeu- Atotputernicia lui Dumnezeu- Creația lumii în general- Crearea lumii nevăzute- Omul, chip al lui Dumnezeu.- Caracterul personal al omului. Distincția dintre natura și persoană la nivel antropologic- Natura omului: trup și suflet- Sufletul și facultățile sale

2. Argumentarea biblică, patristică și liturgică a învățaturii de credință ortodoxă

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Evidențierea necesității argumentării biblice, patristice și liturgice a învățaturii dogmatice	<ul style="list-style-type: none">- Dogmele și Sfânta Tradiție. Importanța Tradiției patristice pentru Dogmatică- Raportul dogmelor cu Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție în Ortodoxie- Modurile de păstrare a Revelației supranaturale: Sfânta Scriptură- Izvoarele dogmaticii ca știință
2.2. Prezentarea Sfintei Scripturi și a tradiției patristice drept criterii dogmatice fundamentale	
2.3. Identificarea unor argumente biblice și patristice referitoare la Sfânta Treime	<ul style="list-style-type: none">- Dumnezeirea și consubstanțialitatea persoanelor Sfintei Treimi- Înșușirile personale interne și externe ale persoanelor Sfintei Treimi- Perihoreza persoanelor Sfintei Treimi

Competențe specifice	Conținuturi
2.4. Analizarea unor texte de referință privind cosmologia, angelologia și antropologia ortodoxă	<ul style="list-style-type: none"> - Crearea omului printr-un act special al lui Dumnezeu lui în univers. Referatul biblic - Starea primordială a omului. Distincția dintre chip și asemănare - Distincția dintre ființa și energiile necreate ale lui Dumnezeu - Referatul biblic despre crearea lumii văzute - Despre îngeri în Sfânta Scriptură și în Tradiția patristică - Îngerii căzuți și lucrarea lor în lume - Originea și ființa răului în teologia patristică

3. Aplicarea în context misionar, pastoral și liturgic a învățăturii ortodoxe

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Explicarea principalelor forme ale cunoașterii lui Dumnezeu în Ortodoxie	<ul style="list-style-type: none"> - Iubirea ca mod de cunoaștere a lui Dumnezeu - Cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieții. Rolul necazurilor sau al încercărilor
3.2. Caracterizarea rolului vieții duhovnicești în cunoașterea dogmatică	<ul style="list-style-type: none"> - Dogmele și viața duhovnicească. Importanța acesteia în cunoașterea dogmatică
3.3. Analizarea unor modele și exemple de aplicare a învățăturilor dogmatice în context actual	<ul style="list-style-type: none"> - Lectura și tâlcuirea Sfintei Scripturi - Originea păcatului strămoșesc - Urmările păcatului strămoșesc. Providența dumnezeiască și desfășurarea planului de mântuire și îndumnezeire a lumii - Dreptatea, mila și sfintenția lui Dumnezeu - Bunătatea și iubirea lui Dumnezeu
3.4. Interpretarea corectă din perspectivă dogmatică a iconografiei și a imaginii sacre din Ortodoxie	<ul style="list-style-type: none"> - Reprezentarea iconografică a Sfintei Treimi

4. Realizarea unui dialog ecumenic, în spiritul apropierii actuale dintre Biserici

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Evidențierea caracterului eclesial al Revelației și al dogmaticii ortodoxe	<ul style="list-style-type: none"> - Biserica, organul de păstrare a Revelației
4.2. Realizarea de comparații între învățătura ortodoxă și cea specifică altor confesiuni creștine, referitoare la diferite aspecte de dogmatică	<ul style="list-style-type: none"> - Formularea dogmelor și locul Sinoadelor Ecumenice în Tradiția Bisericii - Formularea dogmei Sfintei Treimi în Tradiția creștină. Contribuția Sinoadelor Ecumenice și a scriitorilor patristici - Raportul dintre Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție în romano-catolicism și în protestantism - Perspectiva interconfesională asupra stării primordiale a omului
4.3. Elaborarea de argumente din perspectiva ortodoxiei, în cadrul dialogului interconfesional actual, în special în dialogul cu Biserica Romano-catolică	<ul style="list-style-type: none"> - Transmiterea păcatului strămoșesc și urmările lui - Deosebiri interconfesionale privind păcatul strămoșesc - Purcederea Duhului Sfânt. <i>Filioque</i> ca problemă teologică - Deosebirea dintre ființa și energiile necreate ale lui Dumnezeu. Importanța ei pentru Ortodoxie - Atotștiința lui Dumnezeu

5. Corelarea cunoștințelor dogmatice cu cele dobândite la alte discipline teologice

Competențe specifice	Conținuturi
5.1. Analizarea caracterului speculativ al dogmelor	- Raportul dintre dogmă și Revelație
5.2. Stabilirea de corelații între învățăturile dogmatice referitoare la antropologie, triadologie și spiritualitatea lui Dumnezeu cu cele oferite de alte discipline teologice	- Legătura Dogmaticii cu celelalte discipline teologice - Originea sufletului omenesc. Combaterea teoriilor preexistenței și a reîncarnării - Spiritualitatea lui Dumnezeu - Lumea, operă rațională a lui Dumnezeu destinată îndumnezeirii - Natura și slujirea îngerilor - Îngerii căzuți și lucrarea lor în lume - Originea și ființa răului în creație

UNITĂȚI DE CONȚINUT

Introducere în Dogmatică

- Noțiunea, obiectul și importanța teologiei dogmatice
- Legătura Dogmaticii cu celelalte discipline teologice
- Izvoarele Dogmaticii ca știință
- Noțiunea de dogmă. Teologumenă. Părere teologică. Însușirile dogmei
- Raportul dintre dogmă și Revelație
- Formularea dogmelor și locul Sinoadelor Ecumenice în Tradiția Bisericii
- Dogmele și viața duhovnicească. Importanța acesteia în cunoașterea dogmatică

Revelația dumnezeiască

- Revelația naturală, supranaturală și complementaritatea lor
- Modurile de păstrare a Revelației supranaturale: Sfânta Scriptură
- Sfânta Tradiție. Raportul dintre Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție în Ortodoxie
- Raportul dogmele cu Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție. Importanța Tradiției patristice pentru Dogmatică
- Raportul dintre Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție în romano-catolicism și în protestantism
- Biserica, organul de păstrare a Revelației. Lectura și tâlcuirea în Biserica a Sfintei Scripturi.

Cunoașterea lui Dumnezeu în Ortodoxie

- Cunoașterea rațională (catafatică) și cunoașterea apofatică
- Cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieții. Rolul necazurilor sau al încercărilor
- Iubirea ca mod de cunoaștere a lui Dumnezeu

Atributele și lucrările necreate ale lui Dumnezeu

- Dumnezeu este Sfânta Treime: o singură ființă în trei persoane
- Deosebirea dintre ființa și energiile necreate ale lui Dumnezeu. Importanța distincției pentru Ortodoxie
- Existența prin Sine a lui Dumnezeu (aseitatea)
- Infinitatea și simplitatea sau unitatea lui Dumnezeu
- Spiritualitatea lui Dumnezeu. Eternitatea (veșnicia) lui Dumnezeu
- Atotputernicia lui Dumnezeu
- Atotștiința lui Dumnezeu
- Înțelepciunea lui Dumnezeu
- Dreptatea și mila lui Dumnezeu
- Sfințenia lui Dumnezeu
- Bunătatea și iubirea lui Dumnezeu

Cosmologia

- Creația lumii în general, din nimic
- Referatul biblic despre crearea lumii văzute
- Lumea, opera rațională a lui Dumnezeu destinată îndumnezeirii

Angelologia

- Crearea lumii nevăzute
- Natura și slujirea îngerilor
- Despre îngeri în Sfânta Scriptură și în Tradiția patristică
- Îngerii căzuți și lucrarea lor în lume
- Originea și ființa răului

Antropologia

- Crearea omului printr-un act special al lui Dumnezeu în univers. Referatul biblic
- Omul, chip al lui Dumnezeu
- Caracterul personal al omului. Distincția dintre natură și persoană la nivel antropologic
- Natura omului: trup și suflet
- Originea sufletului omenesc. Combaterea teoriilor preexistenței și a reîncarnării
- Sufletul și facultățile sale
- Starea primordială a omului. Distincția dintre chip și asemănare. Perspectiva interconfesională asupra stării primordiale a omului
- Originea păcatului strămoșesc. Urmările păcatului strămoșesc
- Transmiterea păcatului strămoșesc și urmările lui
- Deosebiri interconfesionale privind păcatul strămoșesc
- Providența dumnezeiască și desfășurarea planului de mântuire și îndumnezeire a lumii

Dogma Sfintei Treimi

- Prefigurarea dogmei trinitare în religiile păgâne și în Vechiul Testament
- Descoperirea Sfintei Treimi în Noul Testament
- Formularea dogmei Sfintei Treimi în Tradiția creștină. Contribuția Sinoadelor Ecumenice și a scriitorilor patristici
- Explicarea terminologiei trinitare. Distincția dintre natură și ipostas.
- Dumnezeirea și consubstanțialitatea persoanelor Sfintei Treimi
- Însușirile interne și externe ale Persoanelor Sfintei Treimi
- Perihoreza persoanelor Sfintei Treimi
- Analiza unor texte liturgice din slujba Rusaliilor
- Erezii antitrinitare
- Purcederea Duhului Sfânt. *Filioque* ca problemă teologică
- Reprezentarea iconografică a Sfintei Treimi

CLASA A XII-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Exprimarea corectă și cursivă în limbajul teologic specific ortodox

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Utilizarea corectă a terminologiei specifice eclesiologiei, soteriologiei și eshatologiei ortodoxe, în descrierea dogmelor	<ul style="list-style-type: none"> - Mântuirea și îndumnezeirea omului, adevăratul scop al Întropării - Mesianismul Vechiului Testament. Profeții mesianice - Chipul evanghelic al lui Hristos și istoricitatea Sa - Dumnezeirea lui Iisus Hristos - Definirea dogmatică a persoanei lui Iisus Hristos: unirea ipostatică - Chenoza - Raportul dintre persoana și lucrarea lui Hristos. Cele trei slujiri în general - Dimensiunea ontologică a mântuirii aduse de Hristos - Persoana și lucrarea Duhului Sfânt. - Raportul dintre Hristos și Duhul Sfânt în economia mântuirii - Sfintele Taine în general - Înțelesul și etapele mântuirii - Înțelesul creștin al morții - Judecata Universală
1.2. Analizarea unor texte biblice și patristice de referință privind temele dogmatice studiate	
1.3. Definirea eclesiologiei ortodoxe din perspectivă hristologică și pnevmatologică	

2. Argumentarea biblică, patristică și liturgică a învățăturii de credință ortodoxă

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Argumentarea biblică a principalelor elemente ale eclesiologiei	<ul style="list-style-type: none"> - Consecințele unirii ipostatice: comunicarea înșușirilor - Nașterea supranaturală a lui Hristos și pururea fecioria Maicii Domnului - Preoția sacramentală: episcopatul, preoția, diaconatul - Înșușirile Bisericii - Gratuitatea și universalitatea harului - Taina Sfântului Botez, poarta de intrare în Biserică - Dumnezeiasca Euharistie - Taina mărturisirii - Taina hirotoniei - Nemurirea sufletului - Sfârșitul lumii și al istoriei și semnele prevestitoare
2.2. Sintetizarea unor argumente patristice pentru susținerea eclesiologiei, a soteriologiei și a teologiei sacramentale și eshatologice	
2.3. Compararea principalelor moduri de argumentare biblică, patristică și liturgică a eclesiologiei și hristologiei ortodoxe	
2.4. Analizarea modului în care conceptele teologice și temele de dogmatică sunt aplicate și expuse în iconografia ortodoxă și în rânduielile de cult	

3. Aplicarea în context misionar, pastoral și liturgic a învățăturii ortodoxe

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Identificarea de corelații între învățăturile dogmatice din domeniile eclesiologie, soteriologie, eshatologie și texte liturgice reprezentative	<ul style="list-style-type: none">- Raportul dintre persoana și lucrarea lui Hristos. Cele trei slujiri în general- Întreita slujire a lui Hristos- Apostolicitatea Bisericii- Înșușirile harului
3.2. Analizarea unor situații reale de aplicare a învățăturilor eclesiologiei, soteriologiei și eshatologiei în diferite contexte misionare, pastorale și liturgice	<ul style="list-style-type: none">- Conlucrarea (sinergia) omului cu harul în lucrarea mântuirii. Valoarea libertății umane- Necesitatea credinței și a faptelor bune în însușirea mântuirii- Învățătura ortodoxă despre îndumnezeirea omului- Darurile Duhului Sfânt- Raiul și iadul
3.3. Interpretarea corectă din perspectiva dogmatică a învățăturii ortodoxe despre Sfintele Taine, armonizate într-o teologie sacramentală	<ul style="list-style-type: none">- Sfintele Taine

4. Realizarea unui dialog ecumenic, în spiritul apropierii actuale dintre Biserici

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Susținerea unei argumentări ortodoxe în cadrul dialogului interconfesional actual, în special în dialogul cu Biserica Romano-catolică	<ul style="list-style-type: none">- Răscumpărarea și aspectele ei. Aspectul de jertfă al Răscumpărării- Aspectul recapitulativ al răscumpărării- Erezii hristologice- Raportul dintre natura umană și harul dumnezeiesc- Sfinții, expresie a plinătății lucrării Duhului Sfânt în oameni- Rugăciunile Bisericii pentru cei morți și starea sufletelor din iad
4.2. Realizarea de comparații între învățătura ortodoxă referitoare la eclesiologie și eshatologie și cea catolică (cu referire specială la primatul papal și la purgatoriu)	<ul style="list-style-type: none">- Probleme interconfesionale: eclesiologia romano-catolică, primatul și infailibilitatea suveranului pontif- Probleme interconfesionale: purgatoriul și focul curățitor
4.3. Evidențierea unor diferențe dintre elementele soteriologiei și eclesiologiei ortodoxe și cele ale altor confesiuni creștine	<ul style="list-style-type: none">- Concepții eclesiologice protestante- Teorii soteriologice romano-catolice și protestante- Probleme interconfesionale cu privire la răscumpărarea prin Hristos- Probleme interconfesionale: purgatoriul și focul curățitor

5. Corelarea cunoștințelor dogmatice cu cele dobândite la alte discipline teologice

Competențe specifice	Conținuturi
5.1. Stabilirea de corelații între aspectele dogmatice și cele liturgice referitoare la învățătura ortodoxă despre Sfintele Taine	<ul style="list-style-type: none">- Caracterul hristologic și bisericesc al Tainelor

Competențe specifice	Conținuturi
5.2. Evidențierea dimensiunilor sacramentale ale eclesiologiei ortodoxe	<ul style="list-style-type: none"> - Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu. Preacinstirea Maicii Domnului - Cele două voințe și lucrări în Hristos - Lui Hristos I se cuvine o singură închinare
5.3. Identificarea modalităților de aplicare a cunoștințelor de eclesiologie în context misionar și omiletic	<ul style="list-style-type: none"> - Teologia icoanei - Preoția universală. Rolul femeii în Biserică - Ierurgiile în viața Bisericii - Judecata particulară a sufletului

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

Persoana Mântuitorului Iisus Hristos și lucrarea Sa mântuitoare (Hristologia)

- Mântuirea și îndumnezeirea omului, adevăratul scop al Întrupării
- Mesianismul Vechiului Testament. Profeții mesianice
- Chipul evanghelic al lui Hristos și istoricitatea Sa
- Dumnezeuirea lui Iisus Hristos
- Definirea dogmatică a persoanei lui Iisus Hristos: unirea ipostatică
- Consecințele unirii ipostatice: comunicarea înșușirilor
- Nașterea supranaturală a lui Hristos și pururea fecioria Maicii Domnului
- Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu. Preacinstirea Maicii Domnului
- Lipsa de păcat a Mântuitorului și îndumnezeirea firii Sale omenești
- Cele două voințe și lucrări în Hristos. Lui Hristos I se cuvine o singură închinare
- Chenoza
- Erezii hristologice
- Raportul dintre persoana și lucrarea lui Hristos. Cele trei slujiri în general
- Întreita slujire a lui Hristos
- Răscumpărarea și aspectele ei. Aspectul de jertfă al Răscumpărării
- Dimensiunea ontologică a mântuirii aduse de Hristos
- Aspectul recapitulativ al răscumpărării
- Aspecte interconfesionale privind răscumpărarea
- Teologia icoanei

Biserica, trupul tainic al lui Hristos

- Întemeierea și ființa Bisericii ca spațiu al mântuirii în Hristos
- Preoția sacramentală: episcopatul, preoția și diaconatul
- Preoția universală. Rolul femeii în Biserică
- Înșușirile Bisericii
- Aspecte eclesiologice interconfesionale.

Înșușirea personală a mântuirii datorite de Hristos prin conlucrarea omului cu Duhul Sfânt în Biserică

- Persoana și lucrarea Duhului Sfânt
- Raportul dintre Hristos și Duhul Sfânt în iconomia mântuirii
- Înșușirile harului
- Conlucrarea (sinergia) omului cu harul în lucrarea mântuirii. Valoarea libertății umane
- Raportul dintre natura umană și harul dumnezeiesc
- Înțelesul și etapele mântuirii
- Etapele și treptele mântuirii
- Necesitatea credinței și a faptelor bune în înșușirea mântuirii
- Învățătura ortodoxă despre îndumnezeirea omului
- Sfinții, expresie a plinătății lucrării Duhului Sfânt în oameni

Sfintele Taine

- Sfintele Taine în general. Numărul lor. Caracterul hristologic și bisericesc al Tainelor
- Taina Sfântului Botez, poarta de intrare în Biserică
- Taina mirungerii
- Darurile Duhului Sfânt
- Dumnezeiasca Euharistie
- Taina mărturisirii
- Taina hirotoniei
- Taina Nunții
- Taina Sfântului Maslu
- Ierurgiile în viața Bisericii

Eshatologia

- Înțelesul creștin al morții. Nemurirea sufletului
- Judecata particulară a sufletului
- Raiul și iadul
- Rugăciunile Bisericii pentru cei morți și starea sufletelor din iad
- Aspecte interconfesionale: purgatoriul și focul curățitor
- Sfârșitul lumii și al istoriei și semnele prevestitoare
- Judecata Universală

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară de ***Dogmatică*** pentru clasele a XI-a și a XII-a de liceu, filiera vocațională, profil teologic (cultul ortodox), specializarea Patrimoniu cultural, a urmărit deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic și asupra demersului didactic. Competențele specifice au fost corelate cu unitățile de conținut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competență specifică să poată fi realizată prin una sau prin mai multe unități de conținut.

Conținuturile sunt prezentate în mod sistematic, urmărind succesiunea logică tradițională a temelor și corelarea cunoștințelor cu cele asimilate la alte discipline teologice, astfel încât să se asigure parcurgerea integrală a marilor teme dogmatice.

Elementele de noutate ale programei sunt legate de următoarele aspecte:

- reconsiderarea conținuturilor în spirit patristic, în scopul eliminării unor șabloane scolastice;
- specificarea unor elemente de conținut referitoare la teme interconfesionale, care să asigure o mai bună înțelegere a specificului ortodoxiei și, în același timp, să constituie premisă a dialogului ecumenic;
- stabilirea de corelații între conținuturile de dogmatică și cele specifice altor discipline teologice.

În predarea conținuturilor care vizează teme interconfesionale formulăm următoarele sugestii: pentru conținuturile referitoare la Biserica romano-catolică – actualizarea informațiilor referitoare la pozițiile actuale ale acesteia; pentru conținuturile referitoare la protestantism – referirea numai la doctrina protestantă clasică a lui Martin Luther și Jean Calvin, pentru a evita multitudinea de poziții dogmatice ale diverselor curente protestante.

În organizarea și desfășurarea demersului didactic sugerăm utilizarea de strategii diverse, care să combine metodele clasice, expozitive de predare – prelegerea, expunerea sistematică, argumentarea, explicația etc. – cu cele de tip euristic, utile în analiza și interpretarea textelor biblice sau patristice.

RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. *** *Credința Ortodoxă*, Ed. Trinitas, Iași, 1996.
2. *** *Viu este Dumnezeu. Catehism ortodox*, Ed. Harisma, București, 1993.
3. *** *Catehismul Bisericii Catolice*, Arhiepiscopia Romano-Catolică, București, 1993.
4. *** *Conciliul Ecumenic Vatican II. Constituții, decrete, declarații*, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice, București, 1999.
5. Alfeyev, H., *Le mystere de la foi. Introduction á la théologie dogmatique orthodoxe*, Cerf. Paris, 2001.
6. Bria, I., *Credința pe care o mărturisim*, EIBMBOR, București, 1987.
7. Bria, I., *Dicționar de teologie ortodoxă*, EIBMBOR, Ed. a II-a, București, 1994.
8. Bria, I., *Tratat de teologie dogmatică și ecumenică*, Ed. România Creștină, București, 1999.
9. Calvin, J., *Învățătura religiei creștine* [Institutio Christianae Religionis], 2 vol., Ed. Cartea Creștină, Oradea, 2003.
10. Chițescu, N., Todoran, I., Petreută, I., *Teologia dogmatică și simbolică. Manual pentru Institutele Teologice*, 2 vol., EIBMBOR, București, 1958.
11. Clément, O., *Biserica Ortodoxă*, Ed. Teora, București, 2000.
12. Dositei, *Mărturisirea Patriarhului Dositei (1672)*, trad. V. Loichiță în *Candela*, 1942-1943.
13. Evdokimov, P., *Ortodoxia*, EIBMBOR, București, 1996.
14. Felmy, K.C., *Dogmatica experienței ecleziale. Înnoirea teologiei ortodoxe contemporane*, introd. și trad. pr. prof. dr. I. Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 1999.
15. Găgiu, I., Buzescu, N.C., *Dogmatica. Manual pentru uzul Seminariilor Teologice*, EIBMBOR, București, 1958.
16. Lossky, V., *Introducere în teologia ortodoxă*, Ed. Enciclopedică, București, 1993.
17. Lossky, V., *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, Ed. Anastasia, București, 1993.
18. Luther, M., *Scrieri I*, Ed. Logos, Cluj-Napoca, 2003.
19. Meyendorff, J., *Teologia bizantină*, EIBMBOR, București, 1996.
20. Mitrofan Kritopoulos, *Mărturisirea de credință*, trad. pr. prof. I. Ică în *Mitropolia Ardealului*, nr.2, XVI (1973).
21. P.S. Photios, Arhim. Philatete, P. Patric Ranson, *Noul Catehism Catolic contra credinței Sfinților Părinți. Un răspuns ortodox*, Ed. Deisis, Sibiu, 1994.
22. Popovitch, J., *Philosophie Orthodoxe de la Vérité. Dogmatique de L'Église Orthodoxe*, 5 vol., Ed. L'Age d'Homme, Lausanne, 1992-1997.
23. Atanasie de Paros, *Arătare sau adunare pre scurt ale dumnezeieștilor dogme ale credinței*, Mănăstirea Neamț, 1816 , reeditare Ed. Pelerinul Român, Oradea, 2001.
24. Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, trad. pr. D. Fecioru, ed. a III-a, Ed. Scripta, București, 1993.
25. Sf. Petru Movilă, *Mărturisirea Ortodoxă*, în vol. *Mărturisirea de credință a Bisericii Ortodoxe*, trad. Al. Elian, EIBMBOR, București, 1981.
26. Stăniloae, D., *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, 3 vol., Ed. a III-a, EIBMBOR, București, 1996.
27. Todoran, I., Zăgrean, I., *Teologia Dogmatică. Manual pentru Seminariile Teologice*, București, 1991, ultima ediție Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2004.
28. Tsirpanlis, C., *Introduction to Eastern Patristic Thought and Orthodox Theology*, The Liturgical Press, Collegeville Minnesota, 1991.
29. Yannaras, C., *Abecedar al credinței*, Ed. Bizantină, București, 1996.